

питання, мають вирішуватися у відповідних постановах Кабінету Міністрів України, які до сьогодні так і не прийняті. Крім того, вимагають свого вирішення й інші питання трансферу технологій, зокрема щодо суб'єктного складу договору про проведення державної експертизи та особливих вимог до нього; щодо участі в державній експертизі уповноваженого органу з питань реалізації державної політики у сфері трансферу технологій; щодо строку погодження імпорту технології (такий строк встановлений лише відносно експорту технологій) та інші.

Виправлення такого становища і прийняття відповідних нормативно-правових актів, на наш погляд, сприятиме поживленню технологічного обороту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клімова Г. П. Інноваційне суспільство – новий історичний етап цивілізаційного розвитку. *Концептуальні засади становлення інноваційного суспільства в Україні*: монографія / за ред. Ю. Є. Атаманової, Г. П. Клімової. Харків. Право, 2015. С. 8–40.
2. Куцик П., Ковтун О., Башнянин Г., Шевчук В. Інтеграція економіки України в глобальне господарство: проблеми та перспективи. *Економіст*. 2017. № 2. С. 11–17.
3. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. *Відомості Верховної Ради України*, 2006. № 45. ст. 434.
4. Проект Стратегії інноваційного розвитку України на період до 2030 року. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2018/10/22/innovatsiyogo-rozvitku-ukraini.pdf>.
5. Стратегія розвитку високотехнологічних індустрій для України до 2025 року (неофіційний текст від 04.07.2016р.). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT2490.html.
6. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ В УКРАЇНІ ЯК РЕЗУЛЬТАТ РЕФОРМИ СУДОУСТРОЮ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

Кечеджі Олена Борисівна,
*студентка 5 курсу, групи 10-18м-03,
Фінансово-правового факультету
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

**Науковий керівник:
Солнцева Христина Володимирівна**
*к. ю. н., доц., доцент кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності
НЮУ імені Ярослава Мудрого*

У роботі досліджено питання системи адміністративних судів в Україні через призму реформи судоустрою, у тому числі проаналізовано наявні проблеми та результати її впровадження.

Ключові слова: адміністративний суд, реформа судоустрою, система адміністративних судів.

У результаті прийняття Закону України про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя), внесення відповідних змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а також внесення змін (а фактично прийняття нових) процесуальних кодексів, система судоустрою України зазнала доволі-таки суттєвих змін. Позначилися вони і у сфері побудови судів адміністративної юрисдикції. У зв'язку з чим актуальним є дослідження питання структури сучасної інституційної основи відправлення правосуддя у сфері публічно-правових відносин та, зрештою, формування уявлення щодо існуючої правової бази функціонування відповідних судів.

Відповідно до статті 125 Конституції України та статті 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які визначають систему судоустрою, судоустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Відповідно, відзначається, що найвищим судом у системі судоустрою є Верховний Суд, а систему

судоустрою в Україні складають: 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди; 3) Верховний Суд. Згідно із частиною 5 статті 125 Конституції України передбачено, що з метою захисту прав, свобод та інтересів особи у сфері публічно-правових відносин діють адміністративні суди.

Слід відзначити, що саме у процесі реалізації судової реформи адміністративні суди стали конституційними органами, адже їх функціонування було закріплено у Конституції України. Цікаво, що інші спеціалізовані суди (зокрема, господарський) безпосередньо не згадуються в Основному Законі. Це, на нашу думку, може свідчити, що держава виділяє відповідну сферу як надзвичайно важливу для суспільства, і відповідне закріплення на конституційному рівні адміністративних судів додатково свідчить про прагнення закріплення стійких механізмів для ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

За пунктом 3 статті 4 КАС України, адміністративний суд - суд, до компетенції якого Кодексом адміністративного судочинства України віднесено розгляд і вирішення адміністративних справ.

Взагалі в Україні спеціалізовані адміністративні суди вперше було створено після набрання чинності з 1 вересня 2005 року Кодексу адміністративного судочинства України. До цього часу адміністративні справи вирішувалися районними (міськими, міськрайонними) судами, в порядку провадження у справах, що виникають з адміністративних правовідносин, відповідно до Цивільного процесуального кодексу України від 18 липня 1963 р.

Сучасну систему адміністративних судів України сформовано відповідно до Указів Президента України (у відповідній редакції) від 16 листопада 2004 року № 1417/2004 «Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі та кількісного складу суддів», від 16 травня 2007 року № 417 /2007 «Про кількісний склад суддів адміністративних судів» та від 16 жовтня 2008 року № 941/2008 «Про вдосконалення мережі адміністративних судів», від 29 грудня 2017 року № 455/2017 «Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах» тощо.

Відповідно до частини 3 статті 21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» місцевими адміністративними судами є окружні адміністративні суди, а також інші суди, визначені процесуальним законом.

Так, сьогодні в Україні згідно із Указом Президента України «Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі та кількісного складу суддів» функціонує 27 окружних адміністративних судів (у кожній області, в АР Крим, м. Київ та м. Севастополь).

Окрім спеціалізованих судів (власне окружних адміністративних), з урахуванням положень КАС України, адміністративні справи розглядаються також місцевими загальними судами як адміністративними. Відповідно до частини 1 статті 21 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» місцевими загальними судами є окружні суди, які утворюються в одному або декількох районах чи районах у містах, або у місті, або у районі (районах) і місті (містах).

Саме ці суди виступають першою інстанцією у контексті вирішення публічно-правових спорів. При чому, як ми бачимо з аналізу ст. 20 КАС України, предметна юрисдикція окружних судів (місцевих загальних судів як адміністративних) носить вичерпний характер і чітко визначена законодавцем, у той час як створені як вияв принципу спеціалізації системи судоустрою окружні адміністративні суди розглядають будь-які адміністративні справи (крім власне тих, що віднесені до компетенції окружного суду), а головним і визначальним критерієм виступає наявність публічно-правового спору.

Згідно із частиною 3 статті 26 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», апеляційними судами з розгляду адміністративних справ є відповідно апеляційні адміністративні суди, які утворюються у відповідних апеляційних округах. Слід однак врахувати, що апеляційні адміністративні суди також можуть (у окремо встановлених випадках – що впливає з ч. 2-3 ст. 22 КАС) виступати судом першої інстанції.

Внаслідок прийняття Указу Президента України від 29 грудня 2017 року № 455/2017 «Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апе-

ляційних округах» ліквідовані апеляційні адміністративні суди та утворені нові 8 апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах (від Першого до Восьмого апеляційного адміністративного суду), юрисдикція яких поширюється на 2-6 адміністративні одиниці.

Тож можемо констатувати доволі таки нерівномірну за територіальною юрисдикцією побудову системи апеляційних адміністративних судів. Так, якщо Перший апеляційний адміністративний суд діє в апеляційному окрузі, що включає Донецьку та Луганську області, то Восьмий апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі, що включає 6 адміністративних одиниць Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Рівненську та Тернопільську області.

У зв'язку з цим, на нашу думку, дещо нерівномірним чином здійснюється забезпечення доступності правосуддя. Навіть зважаючи на можливий поділ за потенційним навантаженням на суди, кількістю населення регіону, залишається питання забезпечення присутності при апеляційному розгляді справи, яке при такому поділі однозначно більш утруднене для окремих територій (так дістатися з Закарпатської області до відповідного Восьмого апеляційного адміністративного суду потребуватиме більших організаційних і насамперед матеріальних ресурсів, аніж, до прикладу, з Полтавської до Другого апеляційного адміністративного суду). Саме тому, попередня система територіального розташування адміністративних судів видається більш рівномірною та відповідно ефективною, аніж новостворена.

Відповідно касаційний перегляд адміністративних справ покладається на Верховний Суд, однак варто окремо наголосити, що останній може у певних випадках виступати і як суд першої (ч. 4 ст. 22 КАС України) або ж суд апеляційної інстанції (ч. 2 ст. 23, ч. 2 ст. 292 КАС України).

Частина 2 статті 37 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначає також, що у складі Верховного Суду діє Касаційний адміністративний суд, у якому з урахуванням вимог частини 5 статті 37 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» обов'язково створюються окремі палати для розгляду справ щодо: 1) податків, зборів та інших обов'язкових платежів; 2) захисту соціальних прав;

3) виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян.

Враховуючи ч. 2 ст. 37 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у межах ВС функціонує Велика Палата. У цьому сенсі доволі таки показовими є положення ч. 3 ст. 23 та ч. 3 ст. 292 КАС України, що визначають випадки, коли Велика Палата виступає апеляційною інстанцією щодо рішень ВС. Це є доволі таки парадоксальною ситуацією, адже за своєю сутністю Верховний Суд переглядає власні рішення як суд апеляційної інстанції, що загалом викликає запитання з позиції потреби забезпечення безсторонності та неупередженості здійснення адміністративними судами правосуддя.

Таким чином, у результаті інтенсивних законодавчих змін на шляху впровадження судової реформи було створено нову систему судів, уповноважених на здійснення адміністративного судочинства. Відповідна модель побудови судоустрою характеризується як низкою позитивних ознак, проте містить також і вади, недоліки у контексті її ефективного функціонування щодо досягнення мети адміністративного судочинства – захисту прав, свобод та інтересів особи у юридично нерівних відносинах із суб'єктами владних повноважень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII (ред. від 05.08.2018) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (ред. від 21.02.2019) URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV (ред. від 04.11.2018) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15/paran2#n2>.
4. Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі та кількісного складу суддів: Указ Президента України від 16.11.2004 № 1417/2004 (ред. від 29.12.2017) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1417/2004>.
5. Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах: Указ Президента України від 29.12.17 № 455/2017 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/455/2017>